

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโทรทัศน์ศึกษาได้เข้ามามีบทบาทในวงการศึกษากว้างขวาง เพื่อแก้ไขปัญหาและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่นการเพิ่มจำนวนของนักเรียนอย่างรวดเร็ว และในอัตราที่สูง การเพิ่มเนื้อหาวิชาความรู้ตลอดจนการเกิดวิชาใหม่ ๆ ขึ้น ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ และเพื่อให้การศึกษาเป็นไปได้ อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน โดยมีการนำเอาวัสดุอุปกรณ์และวิธีการเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการศึกษามากขึ้น โทรทัศน์เป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อการศึกษา ทั้งนี้ผลการวิจัยทำให้ทราบว่านักเรียนสามารถเรียนจากโทรทัศน์ได้ดีกว่า หรือเท่ากับการเรียนจากครู โทรทัศน์สามารถช่วยให้ความรู้แก่นักเรียนจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ช่วยครูในด้านการสอนที่ครูทางโรงเรียนไม่สามารถทำได้ ทั้งยังเป็นเครื่องมือประกอบอุปกรณ์การศึกษาอื่น ๆ อีกด้วย

จากผลการวิจัยพอสรุปถึงคุณค่าของโทรทัศน์ที่มีต่อการศึกษาได้ดังนี้¹

1. เราความสนใจในการเรียน เช่น รายการสาธิตการทดลองทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนสามารถมองเห็นทุกระยะทุกตอนของการทดลองอย่างชัดเจน จากการ Close - up ของกล้องถ่ายโดยที่นักเรียนไม่ต้องลุกออกจากที่นั่ง บางรายการ

---

¹ วนิดา จันทรุจิรากร, "การจัดตั้งสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษา," เอกสารประกอบวิชา Individual Study เสนอต่อ ศาสตราจารย์ สำเภา วรวงศ์ พ.ศ. 2515 หน้า 10 - 11.

จัดการแสดงและอุปกรณ์ต่าง ๆ เร่งเร้าความสนใจของเด็กทำให้เกิดความสนใจ
อยากดูอยากเห็น อยากคนควาควยตนเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งครูไม่สามารถจัดขึ้นในชั้น
เรียนได้เท่า

2. จัดหาอุปกรณ์หรือแหล่งวิทยาการที่ครูไม่สามารถจะทำได้ อาทิ เช่น
  - ก. จัดเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆ มาบรรยายใน
รายการ
  - ข. จัดประเภทอุปกรณ์ที่หายากในโรงเรียน หรือไม่สามารถจะมีได้
ทั่วถึงทุกห้องเรียนมาสาธิตให้ดู เช่น วัตถุมีค่าทางประวัติศาสตร์
จากพิพิธภัณฑ์ ศิลปวัตถุ หุ่นจำลอง ฯลฯ
  - ค. สร้างอุปกรณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ ขึ้น ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ครูไม่สามารถ
จะทำขึ้นได้ในโรงเรียนเนื่องจากไม่มีเวลา ขาดความสันทัดจัด
เจน หรือหากครูจะทำขึ้นได้ก็อาจจะมีน้อยชิ้น ไม่พอกับความ
ต้องการของปริมาณห้องเรียนและนักเรียน
  - ง. นำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ท่าเรือ
ท้องนา ชายทะเล สถานที่ประวัติศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งตามปกติ
นักเรียนจะหาโอกาสไปได้ยาก เป็นการนำชุมชนมาใช้เป็นแหล่ง
ความรู้ได้เต็มที่
  - จ. ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำความเข้าใจอันดีกับครู
ผู้สอนจากหลาย ๆ แห่ง เช่น มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา
โรงเรียนทุกระดับและวิทยาการอื่น ๆ

3. ช่วยเสนอแนวความคิดใหม่ ๆ ในการเรียนการสอนแก่ครู ครูผู้สนใจ
อาจจะมีโอกาสได้ศึกษาวิธีการใหม่ ๆ ที่ดีและเหมาะสมมาดัดแปลงวิธีการสอนการ เรียน
ภายในโรงเรียนของตนให้ดียิ่งขึ้นเกี่ยวกับ

- ก. การพัฒนาหลักสูตร
- ข. วิธีการสอน

- ค. แหล่งวิทยากร และวัสดุอุปกรณ์ใหม่ ๆ
- ง. ความคิดเห็นและความต้องการของนักบริหารการศึกษา
4. ช่วยขยายภาพและการสาธิตต่าง ๆ ใค้อย่างชัดเจน
  5. สามารถให้ความรู้อย่างเดียวกันแก่นักเรียนได้เป็นจำนวนมาก ๆ ในเวลาเดียวกัน
  6. สามารถนำบทเรียนเกมมาสอนให้นักเรียนได้เหมือนอย่างเดิมโดยไม่ผิดเพี้ยนได้ตลอดเวลาตามต้องการ โดยการจัดทำเป็นภาพยนตร์ หรือบันทึกภาพไว้โรงเรียนต่าง ๆ ที่ต้องการก็จัดการขอยืมได้จากสถานี หรือขอร้องให้ทางสถานีนำเทปที่บันทึกภาพไว้ ออกอากาศใหม่อีกครั้งหนึ่ง
  7. สร้างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตได้
  8. มีคุณสมบัติที่รวดเร็วและเป็นจริง เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกสามารถนำมาสู่ชั้นเรียนได้ทันที เช่น การเหยียบดวงจันทร์ของมนุษย์อวกาศ ทำให้นักเรียนใคร่รู้จักโลกและเหตุการณ์มากขึ้น มีความใกล้ชิดกับเหตุการณ์นั้น ๆ เป็นอย่างดี
  9. โทรทัศน์เป็นอุปกรณ์ที่รวมทั้งเสียงและภาพเข้าด้วยกัน ทั้งยังใช้ร่วมกับสื่ออย่างอื่นได้อีกทั้งวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
  10. โทรทัศน์สามารถใช้สอนได้ทุกระดับชั้นและระดับวิชา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงมหาวิทยาลัย ทั้งวิชาศิลปการละคร วรรณคดี ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ดนตรี วิทยาศาสตร์ ภาษา

การดำเนินการ เรื่องโทรทัศน์ศึกษาที่ประเทศต่าง ๆ จัดทำกันอยู่มีหลายวิธีแล้วแต่เจตนาและ ความต้องการของท้องถิ่น อาทิจัดทำรายการโทรทัศน์ศึกษาตามหลักสูตรของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ถ้าผู้ชมติดตามรายการโดยตลอด อาจเรียนจนจบหลักสูตรการศึกษา และได้รับประกาศนียบัตร หรือจัดทำรายการโทรทัศน์การศึกษา เพื่อส่งเสริมการสอนของครู เพื่อให้เด็กได้ความรู้ในวิชาต่าง ๆ ที่ขึ้น เพื่อส่งเสริมวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรหรือเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียน ประเทศต่าง ๆ ที่จัดทำรายการโทรทัศน์แบบนี้มีเช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น และไทย สำหรับในประเทศไทย เทศบาลนครกรุงเทพเป็นผู้ดำเนินการจัดทำ

โครงการจัดโทรทัศน์ศึกษาของเทศบาลนครกรุงเทพ

เนื่องจากการจัดการศึกษาชั้นประถมศึกษาของเทศบาลนครกรุงเทพ ได้ขยายจากชั้นประโยคประถมตอนต้นจนถึงประโยคประถมศึกษาตอนปลาย โดยได้รับโอนโรงเรียนระดับประถมศึกษาจากกรมสามัญมากขึ้นทุกปี ดังนั้นการจัดดำเนินการประถมศึกษาจึงได้ขยายออกไปทั้งอาคาร จำนวนครู และจำนวนนักเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถที่จะรับเอาความรู้ให้มากขึ้น กองการศึกษาเทศบาลนครกรุงเทพจึงได้วางโครงการจัดโทรทัศน์ศึกษาของเทศบาลนครกรุงเทพขึ้นเรียกชื่อว่า "โครงการจัดรายการโทรทัศน์ศึกษาของเทศบาลนครกรุงเทพขึ้นทดลอง" ร่วมกับสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4 เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2507 โดยมีหลักการคือ

1. เพื่อส่งเสริมและช่วยให้นักเรียนสนใจและผลิตผลิตในการศึกษาเล่าเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์จากวิชาที่เล่าเรียนอย่างแท้จริง
3. เพื่อส่งเสริมวิธีสอนของครูและการเรียนของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น
4. เพื่อขจัดปัญหาในค่านอุปการณ์การสอนบางอย่างซึ่งทางโรงเรียนจัดหาได้ยาก
5. เพื่อให้ผู้ปกครองทางบ้านมีโอกาสติดตามรายการเล่าเรียนของบุตรและธิดาของตน
6. เพื่อให้การใช้สื่อทัศนศึกษาในโรงเรียนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วิชาที่จัดสอนได้จัดรายการสอนเฉพาะวิชาที่เห็นว่าเหมาะสมและตามความต้องการของโรงเรียน โดยเริ่มสอนวิชาวิทยาศาสตร์ สัมคมศึกษา ภาษาอังกฤษ และศิลปะศึกษาก่อน มาจนในปี พ.ศ. 2509 จึงได้เพิ่มอีก 2 วิชา แต่เป็นการทดลองเท่านั้น

²เทศบาลนครกรุงเทพ, เอกสาร โครงการจัดโทรทัศน์การศึกษา, พ.ศ. 2507.

คือวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยสำหรับชั้นประถมปลาย

สถานที่จัดรายการ จัดที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4 เวลาที่จัดส่งรายการใน
ระยะแรก ๆ จัดรายการสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 1 ชั่วโมง คือ จันทร์ พุธ
และศุกร์ ตั้งแต่เวลา 10.00 น. ถึง 11.00 น. ในปี พ.ศ. 2509 ได้ขยายโครง
การออกรายการครบทั้ง 5 วัน ปัจจุบันนี้ได้มีรายการวิชาวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา
ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ข้าราชการครู ทุก ๆ รายการยกเว้นข้าราชการ
จะออกรายการครั้ง ละ 20 นาที สำหรับข้าราชการออกรายการครั้งละ 15 นาที
ออกรายการตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ เวลา 10.00 น. - 11.00 น. โดยออกข่าวยาย-
การละ 2 ครั้ง โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครกรุงเทพมีเครื่องรับโทรทัศน์ทั้งหมด
ประมาณ 260 เครื่องต่อโรงเรียนจำนวน 127 โรงเรียน นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนอีก
หลายแห่งขอเข้าร่วมใช้รายการโทรทัศน์ศึกษาโดยขอหนังสือคู่มือการใช้มายังกองการ
ศึกษา เทศบาลนคร กทม

จะ เห็นได้ว่าโทรทัศน์ศึกษา เป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่ง ที่ช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษา
ได้มาก และในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย ก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของ
การใช้โทรทัศน์ศึกษา เพื่อการแก้ปัญหาในการ เรียนการสอน แต่ในการ ใช้โทรทัศน์เพื่อ
การศึกษานี้เราจะต้องคำนึงถึงว่า โทรทัศน์เพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำหน้าที่เพื่อ
การศึกษาได้อย่างสมบูรณ์ด้วยตัวของมันเอง หากเป็นหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ
ดำเนินการโทรทัศน์ศึกษาที่จะ เป็นผู้เลือกใช้ประโยชน์ของรายการ โทรทัศน์ให้ถูกต้อง
ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ครูผู้สอนเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญมากในการใช้โทรทัศน์
ศึกษาให้ไต่ผล การที่จะใช้โทรทัศน์ศึกษาให้ไต่ผลตามวัตถุประสงค์ของการ เรียนมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของครูผู้สอน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึง เห็นสมควรที่จะทำการศึกษาดังความสามารถซึ่งจำเป็น
สำหรับครูในการใช้โทรทัศน์ และนำมาเปรียบเทียบกับความสามารถที่มีอยู่ในปัจจุบัน
ของครูโรงเรียนเทศบาล ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงตนเองของครูผู้
ใช้โทรทัศน์ศึกษา เพื่อให้การใช้รายการโทรทัศน์ศึกษาของโรงเรียนไต่ผล เต็มที่มากที่สุด

เท่าที่จะมากได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ทั่วไป

1. เพื่อศึกษาถึงการ ใช้ โทรทัศน์ เป็นอุปกรณ์ประกอบการศึกษาของ เทศบาล นคร กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาถึงความรู้ความสามารถของครูในการ ใช้ โทรทัศน์ศึกษาที่ต่าง ประเทศ ได้กำหนดไว้ และนำเอา ระดับความรู้ความสามารถของครู เทศบาลมา เปรียบเทียบ เพื่อ ใ้ทราบ ว่าครู เทศบาลควร จะปรับปรุง ความรู้ และ ความสามารถ ของตนเอง อย่างไร

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาความสามารถทั่วไปของครูระดับประถมศึกษาของ เทศบาล ใน การใช้ โทรทัศน์เท่าที่เป็นอยู่ ในขณะนี้ แล้ว เปรียบเทียบกับมาตรฐานที่ต่าง ประเทศ ได้ กำหนดไว้
2. เพื่อศึกษาการสอนของครู การเตรียมการสอน และวิธีการควบคุม ชั้นขณะที่ใช้ โทรทัศน์ศึกษา เพื่อเปรียบเทียบกับเรื่องเดียวกันในต่าง ประเทศ
3. เพื่อให้ทราบถึงประเภทของ โทรทัศน์การศึกษาที่ใช้อยู่ใน โรงเรียนปัจจุบัน ประเภท และแหล่งของบทเรียนทางโทรทัศน์ และอัตราส่วนของ เวลาที่สอนทาง โทรทัศน์ กับการสอนโดยครูในหนึ่ง ชั่วโมง ทั้งในประเทศไทยและต่าง ประเทศ
4. เพื่อให้ทราบถึงวัสดุทัศนูปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็นในห้องเรียน เพื่อประกอบ การเรียน โทรทัศน์เท่าที่กระทำอยู่ในประเทศไทย และที่ปฏิบัติกันอยู่ในต่าง ประเทศ
5. เพื่อศึกษาสภาพการจัดห้องเรียนเพื่อการ ใช้ โทรทัศน์ศึกษาในประเทศไทย แล้ว เปรียบเทียบกับมาตรฐานที่ต่าง ประเทศ ได้กำหนดไว้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษามาตรฐานความรู้และความสามารถในการใช้โทรทัศน์การศึกษาที่ครูครุมี โดยการศึกษาคนควาจากตำราและ เอกสารอ้างอิงทั้งในประเทศและต่างประเทศ
2. ศึกษามาตรฐานในการจัดห้องเรียนเพื่อการใช้โทรทัศน์ศึกษา โดยการศึกษาคนควาจากมาตรฐานที่ต่างประเทศได้กำหนดไว้
3. ศึกษาถึงระดับความรู้ความสามารถในการใช้รายการโทรทัศน์ศึกษาประกอบการเรียนการสอน เฉพาะของครูที่สังกัดเทศบาลนครกรุงเทพ ในปีการศึกษา 2515 และนำไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่ศึกษาได้
4. ศึกษาสภาพการจัดห้องเรียนเพื่อการใช้โทรทัศน์ศึกษาเฉพาะของโรงเรียนเทศบาลนครกรุงเทพ ในปีการศึกษา 2515 และนำไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่ต่างประเทศได้กำหนดไว้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยถึง " ความสามารถในการใช้โทรทัศน์การศึกษาของครูในโรงเรียนเทศบาล " ครั้งนี้ ผู้วิจัยให้คำจำกัดความคำบางคำไว้ดังนี้

ความสามารถ หมายถึง การที่รู้จักใช้โทรทัศน์ให้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน เช่น การเตรียมบทเรียน การเตรียมชั้นเรียน ตลอดจนความสามารถในการใช้ การดูแลรักษา และการซ่อมแซมเครื่องรับเล็ก ๆ น้อย ๆ

โทรทัศน์การศึกษา หมายถึง โทรทัศน์ที่จัดรายการออกอากาศเพื่อส่งเสริมการเรียนของนักเรียนในหลักสูตร และเพื่อประกอบการสอนของครูในชั้นเรียน

ครู หมายถึงครูที่สอนในโรงเรียนเทศบาลระดับประถมศึกษาที่ใช้โทรทัศน์ศึกษา
ประกอบการเรียนการสอน

โรงเรียนเทศบาล หมายถึงโรงเรียนในระดับประถมศึกษาสังกัดเทศบาลนคร-
กรุงเทพที่มีการใช้โทรทัศน์ศึกษาประกอบการเรียนการสอนเท่านั้น

วิธีดำเนินการศึกษาและวิจัย

1. ทำการศึกษาถึงมาตรฐานความสามารถของครูระดับประถมศึกษาในการใช้
โทรทัศน์การศึกษาจากตำราและเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศแล้ว
นำมาสรุปเป็นมาตรฐานที่คาดหวังไว้

2. เตรียมแบบสอบถามโดยอาศัยความรู้จากข้อ 1

3. เลือกสุ่มตัวอย่างประชากร โดยใช้ครูที่ใช้โทรทัศน์ในการสอน 198 คนจาก
โรงเรียนเทศบาลนครกรุงเทพ ในสังกัดแขวง 14 แขวง รวม 33 โรงเรียน คือ

3.1	แขวงพระนคร	3	โรงเรียน
3.2	แขวงป้อมปราบ	2	โรงเรียน
3.3	แขวงสัมพันธวงศ์	1	โรงเรียน
3.4	แขวงปทุมวัน	2	โรงเรียน
3.5	แขวงบางรัก	1	โรงเรียน
3.6	แขวงดุสิต	4	โรงเรียน
3.7	แขวงพระโขนง	2	โรงเรียน
3.8	แขวงบางนา	4	โรงเรียน
3.9	แขวงบางกะปิ	2	โรงเรียน
3.10	แขวงยานนาวา	2	โรงเรียน
3.11	แขวงธนบุรี	2	โรงเรียน

3.12	แขวงคลองสาน	2	โรงเรียน
3.13	แขวงบางกอกน้อย	4	โรงเรียน
3.14	แขวงบางกอกใหญ่	2	โรงเรียน

4. ทำการศึกษาระดับความสามารถของครูเทศบาลในการใช้โทรทัศน์การศึกษา โดยการให้ตอบแบบสอบถามที่เตรียมไว้

5. สังเกตการสอนและสภาพห้องเรียนในการใช้โทรทัศน์การศึกษาที่โรงเรียนเทศบาลบางโรงเรียน

6. ทำการวิจัยค่าตอบจากแบบสอบถามโดยวิธีแจกจ่ายละเอียดย่าง ๆ แล้วหาค่าร้อยละและมีชนิดสถิติ แล้วจึงแจกแจงเป็นตาราง

7. ถู้อเอาผลจากข้อ (1) เป็นหลักและนำผลที่ได้จากการสำรวจในข้อ 4. มาเปรียบเทียบ เพื่อดูความสามารถของครูเทศบาลในการใช้โทรทัศน์ศึกษาว่าห่างไกลจากมาตรฐานที่คาดไว้เพียงไร

8. สรุปผลการวิจัย เสนอปัญหา และขอเสนอแนะในการปรับปรุงความสามารถของครูเพื่อการนี้ในอนาคต

คุณค่าของการศึกษาวิจัย

1. การนำเอาโทรทัศน์เข้ามาใช้เพื่อการศึกษาให้ได้ผลต่อการศึกษามากที่สุดนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญหนึ่งคือครู ซึ่งจะช่วยให้การใช้รายการโทรทัศน์การศึกษามรรลุดลสมตามวัตถุประสงค์ การศึกษาถึงความสามารถของครูในการใช้โทรทัศน์การศึกษารั้งนี้จะช่วยให้ทราบถึงความสามารถของครูเทศบาลว่าห่างไกลจากมาตรฐานที่คาดหมายไว้เพียงไร

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะรวบรวมมาตรฐานการจัดห้องเรียนเพื่อการใช้โทรทัศน์การศึกษา หน้าที่ของครู การเตรียมตัวครู และการควบคุมชั้น เพื่อเป็นหลักสำหรับการนำเอาโทรทัศน์การศึกษามาใช้ในโรงเรียนต่อไป

3. การวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ครูที่ใช้โทรทัศน์การศึกษาได้พิจารณาและสำรวจตนเองเพื่อปรับปรุงความสามารถให้เหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่ต่อไป